

# ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ VŠEVOJSKOVÉHO BOJE

Nové zbraně, zbraňové systémy, vojenská technika a neustálý růst ničivých prostředků zásadně ovlivňují organizaci a složení ozbrojených sil, způsoby vedení operací a boje, velení vojskům, principy jejich řízení a zabezpečení.

To všechno způsobilo, že ženijní zabezpečení soudobého boje dostalo kvalitativně nový obsah a značně vzrostl i jeho význam a poslání na taktickém i operačním stupni. Stalo se jedním ze základních druhů bojového zabezpečení vševojskového boje a organizuje se v zájmu všech druhů vojsk, speciálních vojsk a týlů.

Uskutečňuje se s cílem vytvořit vojskům výhodné podmínky pro včasný a skrytý přesun, rozvinování, manévr a úspěšné splnění stanovených bojových úkolů, zvýšit ochranu vojsk a objektů proti všem prostředkům ničení, ztížit nepříteli jeho činnost a způsobit mu co největší ztráty.

Obsah, charakter a plnění ženijního zabezpečení ovlivňuje:

— druh bojové činnosti vlastních vojsk a nepřítelů,

— vysoká připravenost a maximální samostatnost útvarů a jednotek druhů vojsk a speciálních vojsk k plnění úkolů ženijního zabezpečení,

— dovedné použití útvarů a jednotek ženijního vojska podle bojového předurčení, ženijní munice a materiálu a soustředění jejich úsilí na hlavní směr (prostor),

— pevné a nepřetržitě velení ženijním útvarům a jednotkám, jejich rychlý a skrytý manévr v průběhu boje a přesná součinnost s útvarů druhů vojsk,

— množství záloh ženijních sil a prostředků a jejich včasná obnova a doplnění,

— nepřetržitý ženijní průzkum nepřítelů a terénu,

— rozsáhlé použití ženijní techniky, materiálu a munice a dokonalá organizace zabezpečení vojsk ženijní municí a materiálem,

— charakter a zvláštnosti válečistě,

— dovedné využívání terénu a materiálů z místních zdrojů,

— roční a klimatické podmínky.

## Organizace ženijního zabezpečení a jeho řízení

Ženijní zabezpečení vševojskového boje se organizuje na základě rozhodnutí velitele divize (pluku), jeho pokynů a nařízení pro ženijní zabezpečení nadřazeného štábu (armády nebo divize). Za organizaci a řízení ženijního zabezpečení odpovídá štáb divize (pluku). Jeho bezprostředním organizátorem je náčelník ženijní služby divize (pluku), který je přímým nadřízeným organických a přidělených útvarů a jednotek ženijního vojska. Je podřízen veliteli divize (pluku) a po odborné stránce náčelníkovi ženijního vojska armády (náčelníkovi ženijní služby divize).

Základ pro organizaci ženijního zabezpečení tvoří rozhodnutí náčelníka ženijní služby, které po jeho odsouhlasení s náčelníkem štábu a v jednotlivých otázkách se zástupcem velitele pro výzbroj a pro týl předkládá veliteli divize (pluku). Po jeho schválení se zabezpečuje splnění vydaných nařízení pro ženijní zabezpečení útvarů druhů vojsk a bojového (předběžného bojového) nařízení pro splnění úkolů ženijního zabezpečení podřízeným útvarům a jednotkám ženijního vojska.

V bojovém rozkaze divize (pluku) se při stanovení úkolů útvarům pro ženijní

zabezpečení obvykle uvádí i jejich posílení ženijními silami a prostředky. Kromě toho stanovíme složení a úkoly pohyblivému odřadu zatarasovacímu, odřadu zabezpečení pohybu, odřadu (skupinám) odtarasování a ženijní záloze.

Základním dokumentem je Plán ženijního zabezpečení, který se zpracovává na samostatné mapě, u pluku na pracovní mapě náčelníka ženijní služby. Na stupni divize se k Plánu ženijního zabezpečení ještě přikládá příloha s tabulkami, které obsahují potřebné podklady a závěry ke zhodnocení situace. Plán ženijního zabezpečení podepisuje náčelník štábu a náčelník ženijní služby a schvaluje jej velitel divize (pluku).

Jednotlivé úkoly ženijního zabezpečení a jejich plnění upřesňuje náčelník ženijní služby v terénu v průběhu rekognoskace a při organizaci součinnosti velitele divize (pluku).

V průběhu boje je náčelník ženijní služ-

by u velitele divize a aktivně ovlivňuje průběh plnění úkolů ženijního zabezpečení. K tomu využívá spojovací síť ženijního zabezpečení a síť velitele a štábu divize.

Podle vývoje situace a rozhodnutí velitele upřesňuje úkoly podřízeným, zabezpečuje manévry ženijními silami a prostředky a prostřednictvím štábu divize (pluku) dává pokyny k plnění úkolů ženijního zabezpečení útvarům a jednotkám druhů vojsk.

Splnění nejdůležitějších úkolů ženijního zabezpečení náčelník ženijní služby organizuje osobně.

O průběhu plnění úkolů ženijního zabezpečení, o situaci ženijních prvků a odřadů, o změnách bojové situace a z toho vyplývajících nových úkolech ženijního zabezpečení hlásí náčelník ženijní služby nadřízenému náčelníkovi ženijního vojska (ženijní služby) technickými spojovacími pojiťky nebo písemným hlášením.

### **Zásady ženijního zabezpečení**

Úkoly ženijního zabezpečení plní útvary a jednotky všech druhů vojsk, speciálních vojsk a týlu. Tomu odpovídá i jejich ženijní materiální a technické zabezpečení.

Nejsložitější úkoly ženijního zabezpečení, objemově i časově velmi náročné, které vyžadují rozsáhlé použití ženijní techniky, munice, materiálu a odborně připravené jednotky, plní ženijní vojsko. Stává se jedním z nejdynamičtějších se rozvíjejících druhů vojsk a bojovému předurčení jednotek, útvarů a svazků odpovídá i jejich specializace: ženijní průzkumné, ženijní, zatarasovací, odtarasovací, úderné, pontonové, přepravní, výsadkové, ženijní silniční, mostní, ženijní opevňovací, ženijní technické, ženijní maskovací, pro těžení a úpravu vody, pro budování míst velení, ženijní opravárenské a další. Organizačně se dělí na vojskové (na stupni pluk, divize) armádní, frontové a zálohy vrchního hlavního velení.

Z jednotek a útvarů ženijního vojska se k vedení boje a k ženijnímu zabezpečení činnosti divize (pluku) vytvářejí (nebo se posílují) prvky bojové sestavy a odřady (skupiny), které plní podle svého bojového předurčení a specializace jednotlivé úkoly ženijního zabezpečení.

**Pohyblivý odřad zatarasovací (POZ)** je tvořen ze ženijní a ženijní zatarasovací jednotky s minovými ukladací (zatarasovací) a je vybaven protitankovými a protipěchotními minami a trhavinami.

Je určen ke zřizování výbušných zátarasů a k ničení tanků, BVP, OT a živé síly

a ke ztížení manévru vojsky na směrech jeho činnosti a k zabezpečení boků, styků, mezer a dobytých čar.

Ke kladení min ze vzduchu se používají speciálně upravené vrtulníky vybavené bojovým kompletem protitankových a protipěchotních min.

Pohyblivý odřad zatarasovací působí v součinnosti s protitankovou zálohou nebo může působit i samostatně.

**Ženijní záloha (ŽZ)** je vytvářena ze ženijních sil a prostředků, které jsou k dispozici v dané bojové situaci. Je určena k plnění nepředvídaných úkolů ženijního zabezpečení, k náhradě ztrát ženijních jednotek, které pozbyly bojeschopnost a k posílení útvarů na hlavním směru, nebo zasažených do boje.

**Speciální odřad** se vytváří u divizí a pluků k ničení prostředků jaderného a chemického napadení. Do jeho sestavy se začleňují jednotky ženijního vojska vybavené prostředky k ženijnímu průzkumu, zřizování průchodů v zátarasech a k vyhledávání a ničení jaderných min.

**Odřad zabezpečení pohybu (OZP)** je tvořen komunikační (ženijní) jednotkou. Při činnosti v horách, lesích, závalech, zátarasech a ve složitých terénních a povětrnostních podmínkách se do sestavy odřadů zabezpečení pohybu začleňují jednotky druhů vojsk s tahači, s technikou vybavenou buldozerovými radlicemi, automobily pro převoz stavebního materiálu, silničních a mostních konstrukcí a s ostat-

ními prostředky potřebnými pro zabezpečení přesunů.

Je určen pro přímé zabezpečení pochodových proudů při pochodu, ve střetném boji, za útoku i při odchodu. K zabezpečení jeho činnosti se podle nařízení velitele divize (pluku) mohou využívat motostřelecké a tankové jednotky.

**Odtarasovací odřad** (skupina) je tvořen ze ženijních, odtarasovacích, odminovacích nebo ženijních komunikačních jednotek. Do jeho sestavy se začleňují i jednotky druhů vojsk vybavené prostředky pro průzkum minových polí, odminování, trhavinou a zemním nářadím.

Sestavu odřadu (v pluku počet a sestavu skupin) stanoví velitel divize (pluku). Je určen ke zřizování průchodů v prostorech hromadného použití zátarasů a závalů.

### Úkoly ženijního zabezpečení a jejich plnění

Splnění cíle a obsahu ženijního zabezpečení vševojskového boje se ve všech jeho druzích dosahuje plněním těchto základních úkolů:

- ženijní průzkum nepřítele, terénu a objektů,
- budování ochranných staveb v prostorech, na čarách a postaveních zaujímaných vojsky a na místech velení,
- zřizování a udržování zátarasů a provádění ničení,
- ničení (zneškodňování) nepřátelských jaderných min,
- zřizování a udržování průchodů v ženijních zátarasech a závalech,
- zřizování přechodů přes překážky,
- odminování terénu a objektů,
- úprava a udržování cest pro přesuny vojsk, pro přísun a odsun,
- zřizování a udržování přepravišť při násilném přechodu (překonávání) vodních překážek,
- ženijní opatření k maskování vojsk a objektů, k zabezpečení činnosti vrtulníkových jednotek divize a k odstranění následků nepřátelských jaderných úderů,
- těžení a úprava vody, zřizování a udržování vodních stanic.

Při plnění jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení je třeba dbát všech změn, k nimž došlo na úseku výstavby, vybavení a použití ženijního vojska ve způsobech vedení a zabezpečení vševojskového boje. Dále vliv těchto změn na charakter a obsah jednotlivých úkolů a časové lhůty jejich plnění.

Při opevňovacích pracích všemi druhy vojsk a speciálních vojsk je třeba položit důraz na jejich skryté provádění ve všech druzích bojové činnosti, na maximální vy-

**Odřad k odstraňování následků použití zbraní hromadného ničení nepřítelem** se vytváří z motostřeleckých (tankových) jednotek a posílují se jednotkami ženijního vojska, vybavenými zemními stroji, motorovými pilami, trhavinami a dalším ženijním materiálem.

Provádí ženijní průzkum v zasažených prostorech, hašení a lokalizaci požárů s cílem umožnit poskytnutí pomoci, vyproštění a vyvedení zasažených jednotek, zřizuje průchody v prostorech rozrušení a závalů, přemostění překážek.

Ostatní bojové prvky, jako předsunutý odřad, obcházecký odřad, přepadový odřad a taktický vzdušný výsadek se posílují ženijními jednotkami v závislosti na uložených bojových úkolech a na množství divizi přidělených posilových ženijních sil od nařízeného náčelníka ženijního vojska.

užití ochranných a maskovacích vlastností terénu, rozsáhlé použití mechanizačních prostředků, zvláště ženijní techniky a trhavin, materiálu z místních zdrojů a normovaných konstrukcí a objektů.

Charakter, pořadí a lhůty ženijního budování pásem, čar, postavení zaujímaných vojsky a míst velení určuje velitel divize (pluku). Za jejich splnění odpovídají velitelé útvarů druhů vojsk a speciálních vojsk, které tyto práce dělají. Musí však respektovat všechny změny, ke kterým došlo v oblasti opevňovacích staveb zvláště při budování okopů, úkrytů a krytů (nové typy, změny jejich rozměrů a kubatury a z toho vyplývající nové časové normy) a jejich odraz v obsahu a charakteru prací prvního a druhého pořadí. To však nesmí narušit stálou pohotovost vojsk a jejich připravenost k vedení bojů za použití zbraní hromadného ničení a neustálý růst jejich ochrany.

Příprava zátarasů a ničení se staly jedním z hlavních úkolů ženijního zabezpečení. Vyplývá to z kvalitativních i kvantitativních změn v použití zatarasovacích prostředků v soudobém boji. Ženijní munice již není pouze pasivní zatarasovací prostředek způsobující nepříteli ztráty na bojové technice a živé síle, ale aktivní prostředek, který mu znemožňuje pohyb a manévry na bojišti.

Nesložitéjším problémem je proto volba optimálního způsobu zřízení systému zátarasů. Musí zabezpečit způsobení maximálních ztrát nepříteli, zastavit nebo zpomalit jeho postup a donutit ho k vedení manévru na směru výhodném pro naše vojska. Proto se systém ženijních zátarasů zřizuje v souladu se zámyslem boje, v ná-

vaznosti na systém paleb, přirozené překážky a se zřetelem na manévry vlastních vojsk.

Zřízení zátarasů a ničení plánuje štáb divize k zabezpečení vojsk v prostorech, na čarách, v postaveních, na bocích a mezerách, k ochraně velitelských stanovišť a důležitých objektů.

Základ tvoří výbušné zátarasy, které zřizují vojska, ženijní útvary a jednotky. K minování na dálku se přibírají letectvo a dělostřelectvo.

Do systému zátarasů patří i uzly zátarasů (četové, rotní, praporeční), zřízené v důležitých komunikačních centrech, v soustředěních a na horských přechodech a k ničení připravené jednotlivé komunikační směry znemožňující nepříteli manévry do hloubky a boků sestavy našich vojsk.

Největší hustota zátarasů se vytváří na hlavních směrech útoku nepříteli.

Důležitým úkolem je ničení (zneškodňování) nepřátelských jaderných min, které uskutečňují čtyři ženijního průzkumu, a ničení jaderných min, jež se včleňují do sestavy předsunutých odřadů (předvojů), taktických vzdušných výsadků a speciálních odřadů vytvářených u divizí a pluků prvního sledu. Vytvářejí skupinu ničení, která po zachycení prostoru uložené jaderné miny motostřeleckými nebo tankovými jednotkami upřesňuje místo jejího uložení a zničí ji.

Průchody v zátarasech a závalech zřizují síly a prostředky útvarů druhů vojsk, včetně ženijního vojska. Důležitou zásadou je, že počet průchodů, jejich místo, dobu a způsoby jejich zřízení stanoví velitel divize (pluku) a upřesňuje při organizaci součinnosti.

Průchody v minových polích se zřizují pomocí mechanických a výbušných odminovačů, speciálních náloží a ručním způsobem.

Průchody v minových polích položených prostředky minování na dálku a v prostorech soustředění, v postaveních i na osách přesunů zřizují útvary druhů vojsk a speciálních vojsk samostatně, připravenými a materiálně zabezpečenými jednotkami. V každé vševojskové i vojskové rotě po družstvu (osádce) a v praporu po četě. Průchody v závalech a přechody přes překážky se zřizují s využitím tanků a automobilů s návěsným buldozerovým zařízením, zemních a silničních strojů, mostních tanků (automobilů), trhavin, mostních a silničních konstrukcí.

Úpravu cest pro přesun, přísun a odsun vojsk a zásobování dělají útvary a jednotky ženijního vojska s maximálním využitím existující silniční sítě. K udržení prů-

jezdnosti cest za složitých terénních a povětrnostních podmínek se přibírají jednotky druhů vojsk vybavené potřebnou technikou.

Při násilném přechodu vodních překážek zabezpečuje ženijní vojsko přesuny vojsk a přepravních prostředků k řece, zřizování, udržování a maskování plavidlových, přívozových a mostových přeprav, manévry přepravními prostředky, ženijní úpravu ovládnutých předmostí a odrážení protiútoků nepříteli zřizováním výbušných zátarasů.

Při plánování násilného přechodu je třeba respektovat nové rozdělení vodních překážek podle šířky, některé změny v základních pojmech, ve vzdálenostech jednotlivých prostorů (čar) i způsobech překonávání vodních překážek.

Mezi základní dokumenty, které řeší organizaci a zabezpečení násilného přechodu, je grafikon přepravy. Zpracovává jej štáb divize (pluku) v součinnosti se zástupcem velitele pro výzbroj a týl a s náčelníky druhů vojsk a služeb. Obsahuje: úseky násilného přechodu, místa a druhy přepravy, síly a prostředky vyčleněné na jejich zřízení, pohotovost přepravy, organizaci pořádkové, záchranné a vyprošťovací služby, pořadí a čas přepravy vojsk, zálohu přepravních prostředků.

Výpisy z grafikonů přepravy zasílá štáb divize (pluku) velitelům útvarů (jednotek).

Ženijní opatření k odstraňování následků jaderných úderů nepříteli plní útvary (jednotky) druhů vojsk a speciálních vojsk. Zahrnují ženijní průzkum prostorů zasažení s cílem zjistit stav terénu, stupeň poškození ochranných staveb, cest a přeprav; rozsah obnovy a budování objektů (prostorů) na místech velení; obnovu a zřízení ženijních zátarasů na směrech útoku nepříteli; zřízení cest pro překonání (objíždky) prostorů rozrušení, závalů, požárů a pásem nebezpečného zamoření, obnovu poškození cest a přeprav; účast na záchranných pracích v ohniscích zásahu, na obnově vodních stanic, těžení a úpravě vody; lokalizaci a hašení požárů.

Lokalizace a hašení požárů se uskutečňují jen v těch případech, kdy ohrožují osoby, techniku a materiál.

Při rozboru obsahu jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení útočného boje motostřelecké (tankové) divize na směru hlavního úderu armády je třeba zabezpečit její posílení jedním ženijním praporem (při průlomu obrany motostřeleckou divizí ještě ženijní odminovací rotou). Při násilném přechodu vodní překážky pontonovým praporem.